

ALOHIDA TALIM EHTIYOJLARIGA EGA SHAXSLAR DA INKLYUZIV TA'LIM

Karimova Nadiya Baxoniddinovna

Namangan Davlat Pedagogika Instituti Pedagogika fakulteti Maxsus
pedagogika (logopediya) yo'nalishi 3-kurs talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14032553>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 27-oktabr 2024 yil
Ma'qullandi: 29-oktabr 2024 yil
Nashr qilindi: 30-oktabr 2024 yil

KEY WORDS

*Inklyuziv ta'lim, alohida ta'lim
ehtiyotlariga ega shaxslar
integratsiya, ta'lim, maktab, sinf*

ABSTRACT

*Inklyuziv ta'lim da alohida ehtiyojli bolalar bilan ta'lim
ishlarni amalga oshirib borish buning uchun integratsiya
va inklyuziv jarayonlarini chuqur tarzda o'rganishning
alohida ahamiyati va zarurligini hisobga olgan holda
ushbu maqola haqida tegishli konseptual asos tahlil
otkazilib talim tashkilotlarida integratsiyalashgan ba
inklyuziv ta'lim ni tashkil etish boyicha horijiy va
mahalliy tajriba kōrib chiqildi.*

Inklyuziya bu- alohida ehtiyojli oquvchilarni ehtiyojlarini qondirish, ta'lim - tarbiya, madaniyati va jamiyatda bōlib o'tayotgan jarayonlarga ularni jalb qilish va ta'lim olishi yōlida bōlayotgan qiyinchiliklarni yengillashtirish bōyicha olib borilayotgan chora tadbirlar hisoblanadi. Inklyuziv ta'limda hamma bolalarning ehtiyojlarini hisobga olgan ,huquq va qobiliyatlarini hurmat qiladigan , ijtimoiy adolat hamda tenglikka erishishni maqsad qilib olingan bōlishi kerak bōladi. Maxsus ehtiyojli va nogiron bolalar ham faqat mahsus ehtiyojli va nogiron bolalar ham faqat mahsus maktablarda emas balki soğlom bolalar oqiydigan umumta'lim maktablarda ta'lim tarbiya olishlari mumkin bōladi ya'ni inklyuziv ta'limda. Buning uchun maktablar, oqituvchilar ham inklyuziv ta'lim tizimiga tayyor holda bōlishlari kerak bōladi. Ularni maktab darajasi, jismoniy shart- sharoitlari va oqishga imkon omillari shu ta'lim talabalariga tōla javob berishi shart va zarurdir.

Inklyuziv ta'lim ijtimoiy modelga o'xshaydi va u muammoni bolalarda emasculated balki dastur va metodlarda deb hisoblaydi. Bunday ta'limga bazillion bir o'zgartirishlari kiritish kerakligini anglatadi. Bunda har bir bolaning ehtiyojiga asoslangan holda o'quv rejalari, tayyorlanadi va uslubiyatning psixologik muammolari bilan bog'liq tomonlari tōgri yōlga qōyiladi.

Alohida ehtiyojga ega bōlgan bolalarni jamiyat hayotiga moslashuvi va uning muammolari har doim dolzarb muammolardan biri bōlib kelmoqda. Bolalarninogironligi ularni hayot faoliyatini cheklabgina qolmasdan ,ijtimoiy moslashmaslikka olib keladi. Bu Esa o'z harakteri ustidan nazorat qila olmaslik, shu bilan o'z -o'ziga xizmat qilolmaslik, oldinga intilishi, mōljal ola bilish, o'qishi, muloqati uning kelajakda mehnat faoliyatini rivojlanishiga salbiy tasir kōrsatadi. Bunday vaziyatda bolaning rivojlanishidagi o'zgarishlari bōlishi uning oilasiga bog'liqdir.

Agarda oilada mobodo alohida ta'lim ehtiyojiga ega bola tuğulganda , ota - onalarning hayotga bōlgan qarāshlari o'zgalarga bōlgan munosabatlar o'zgaradi. Shining uchun alohida ehtiyojli

bolalarning reabilitatsiya va jamiyatga integratsiya haqida gapirilganda, nafaqat shu bolalarning ehtiyojlarini balki oilaning ham ehtiyojlarini e'tiborga olish zarurki, ularning kòpchiligi majmuaviy ijtimoiy kòmakka muhtoj bòladi.

Alohida ehtiyojga ega bòlgan bolalarga:

- ijtimoiy moslashishda qiyinchiliklari va kamdan kam bolalar boğchaga borishi.
- tashqi muhitdan himoyalangan .
- jismoniy jarayonlarning rivojlanish darajasi pastligi baholash natijalari asosida oquv dasturining bir yoki bir nechta bòlimlarida rivojlanish darajasini pastligi.
- baholash natijalari asosida oquv dasturining bir yoki bir nechta bòlimlardan yuqori darajada rivojlanishi.
- shaxsiy xususiyatlarda zaif mativatsiya, yengil qòzğaluvchanlik, hissiy va irodaviy sohadagi buzilishlar psixologik muvozanati buzilgan oilada ota -onalari tomonidan yetarli tarbiya berilmaganligi va boshqalar kiradi.

Har tomonlama rivojlangan soğlom avlodni tarbiyalash har bir davlatning ota muammoli vaziyatlardan biridir. Istalgan davlatlardagi kelajak , uning taraqqiyoti va gullab yashnashi o'sib kelayotgan avlodning tarbiyasi qayerda va qanday amalga oshirilishi, bola shaxsining qay tarzda shakllanayotganiga bevosita boğliqdir. Oila jamiyatning asosiy boğini, hujayrasi, o'zagi hisoblanadi. Har qanday bola mehribon , baxtli va mustaqil bòlishi mumkin , har qanday bola shaxs sifatida rivojlanadi, faqat bu rivojlanish turlicha yoki, o'ziga xos bòlishi mumkin . Unday bolalar barchamiz kabi hurmatlashga, sevimli hamda xalqimizga to'laqonli faxrli inson bòlib yetishishga munosibdir. Har qanday bola nogiron , bolib tuğilaman yoki alohida ta'limga muhtoj bolib tuğilaman deb oylamagan ular ham , hayotga , jamiyatga o'z hissasini qòshishi uchun tuğilaman deb dunyoga keladi. Shining uchun jismoniy harakatlari chegaralangan turli sabablarga kòra nogiron bòlib qolgan bolalarni jamiyatga qòshish har qanday soğlom shaxslarni mutaxassis pedagoglarni va ota onasini hizmati katta hisoblanadi. Har qanday bolalar yani yoshlar bu binning kelajakimizdir. Inklyuziv ta'lim tashkil etilgan muassalar nufuzining qanchalik muhimligi, mana shu maxsus tayyorgarlikga ega bòlgan oqituvchilarga boğliq

Foydalanilgan adabiyotlar

1. R.SH SHamaxmudov "Maxsus va inklyuziv ta'lim uslubiy qòllanma ,
2. S.B.Sharikov, A.S.Obuxov , B.B.Вагириа , A.A.Филалова "Профессионально личностные розитсии педагогов ,
3. "Inklyuziv ta'lim : Nazario va Amalie masalar"- G.M.Davletov, Inklyuziv ta'lim va pedagogik psixologiya"- A.A.Qadirova,
4. "Inklyuziv ta'lim konseptual yondashuvlar"- M.B.Tashkentova, Madjidova D.A, Islamova N. S. Inklyuziv talimda o'quvchilar nutqini korreksiyalash xususiyatlari " Raqamli texnologiyalar davrida tillarni intensiv oqitishning psixologik- pedagogik jihatlarini" respublika ilmiy Amalie anjumani, O'zPFITI, 2023-yil 2- iyun .-B .38-41.